

УДК: 33:343.71

АНАЛІЗ ВПЛИВУ ПІРАТСТВА НА ЕКОНОМІКУ КРАЇНИ ТА РОЗРОБКА ЕФЕКТИВНОГО СПОСОБУ БОРОТЬБИ З «ПІРАТСТВОМ»

Шикова Л.В., к.е.н., ст. викладач кафедри економічної теорії та інтелектуальної власності, ДВНЗ «Приазовський технічний університет»

Ластенко І.А. магістр з інтелектуальної власності, ДВНЗ «Приазовський технічний університет»

Shykova L., Ph.D., senior lecturer in economics and intellectual property, SHEE "PSTU"

Lastenko I., Master of Economic Theory and intellectual property SHEE "PSTU", Mariupol

Shykova L, Lastenko I. Analysis of the impact of piracy on the economy of the country and the development of effective ways to combat "piracy".

The article describes the historical component of the emergence of the concept of "piracy". The term of violation of copyrights is determined and identified with "piracy" (according to some sources). The types of violations of copyrights are listed, namely: audio piracy, video piracy, piracy of software, piracy of computer, piracy of literary works. The main methods of protection of authorial rights are indicated in the internet: sending letters and claims to the proprietor of site or provider of hosting; judicial dispute; cooperating with searching services for moving off pages from the results of search. The principal reasons of distribution of «piracy» are indicated. The great value of impact of «piracy» on the economy of country is substantiated. The results of the «Special report 301» are analyzed. According to USTR the main problems in Ukraine concerning the level of «piracy» are indicated namely management of the companies which are responsible for collection and payment of royalty to the American legal owners; use of piratic software by the Ukrainian public organs; online piracy. The list of countries with the level of piracy higher 50% and below 50% is analyzed. The main methods of fight against «piracy» are described, namely: technical method, legal method, economic method, complex method. The own method of fight against «piracy» is offered. The structure of Monitoring center for piratic activity is offered and described.

Шикова Л.В., Ластенко І. Аналіз впливу піратства на економіку країни та розробка ефективного способу боротьби з «піратством».

В статті розглянуто історичну складову виникнення поняття «піратства». Визначено термін порушення авторських прав, який ототожнюють в деякій літературі з «піратством». Перераховано види порушень авторських прав, а саме: аудіо піратство, відео піратство, піратство програмного забезпечення, піратство комп'ютерних, піратство літературних творів. Вказано основні способи захисту авторських прав в інтернеті: відправлення листів і претензій власнику сайту або хостинг-провайдеру; судовий спір; взаємодія з пошуковими сервісами для видалення сторінок з результатів пошуку. Вказано основні причини поширення «піратства». Обґрунтовано велике значення впливу «піратства» на економіку країни. Проаналізовано результати «Спеціального звіту 301». Вказано основні проблемами в Україні щодо рівня «піратства» на думку USTR: управління компаній, відповідальних за збір та виплату роялті американським правовласникам; використання піратського ПЗ українськими державними органами; он-лайн піратство. Досліджену перелік країн з рівнем піратства вище 50% та нижче 50%. Охарактеризовано основні способи боротьби з «піратством», а саме: технічний спосіб, правовий спосіб, економічний спосіб, комплексний спосіб. Запропоновано власний спосіб боротьби з «піратством». Запропоновано та охарактеризовано структуру Центру моніторингу за піратською діяльністю України.

Шикова Л. В., Ластенко И. Анализ влияния пиратства на экономику страны и разработка эффективного способа борьбы с «пиратством».

В статье рассмотрена историческая составляющая возникновения понятия «пиратства». Определен срок нарушения авторских прав, который отождествляют в некоторой литературе с «пиратством». Перечислены виды нарушений авторских прав, а именно: аудио пиратство, видео пиратство, пиратство программного обеспечения, пиратство компьютерных, пиратство литературных произведений. Указаны основные способы защиты авторских прав в интернете: отправление листов и претензий владельцу сайта или провайдеру хостинга; судебный спор; взаимодействие с поисковыми сервисами для удаления страниц из результатов поиска. Указаны основные причины распространения «пиратства». Обосновано большое значение влияния «пиратства» на экономику страны. Проанализированы результаты «Специального отчета 301». Указаны основные проблемами в Украине относительно уровня «пиратства» по мнению USTR :управління компаній, відповідальних за збір і виплату роялті американським правообладателям; використання піратського ПО українськими державними органами; он-лайн піратство. Исследованную перечень стран с уровнем пиратства выше 50% и ниже 50%. Охарактеризованы основные способы борьбы с «пиратством», а именно: технический способ, правовой способ, экономический способ, комплексный способ. Предложен собственный способ борьбы с «пиратством». Предложена и охарактеризована структура Центра мониторинга за пиратской деятельностью Украины.

Постановка проблеми. На сьогоднішній день інтелектуальна власність є не відмінною частиною світової економіки, а також світлом вільної наукової, технічної творчості, що з давніх часів наполегливо пробивається до світового визнання. Талановиті вчені музиканти, інженери, бізнесмени, фотографи та художники – усі прагнуть продавати на ринку свої продукти і послуги та захищати результати своєї інтелектуальної праці. Забезпечення на законодавчому рівні права інтелектуальної власності є саме тим шляхом, завдяки якому це може бути здійснено. У цілому законодавство у сфері інтелектуальної власності прагне захистити інтереси авторів та інших творців інтелектуальних творів і послуг шляхом надання їм контролю над їхньою творчою діяльністю.

Аналіз публікацій. Теоретичну основу складають праці таких науковців як: Б.С. Антимонова, В.А. Васильєва, Е.П. Гаврилова, В.А. Дозорцева, А.С. Иоффе, Т.С. Кивалова, В.М. Коссака, М.Я. Кириллов, А. Коваль, В.В. Луця, Д. Липчик, М.М. Маллеин, М. Мельников, А.А. Подопригоры, О.М.Пицан, О.В. Ришкова, А.П. Сергеева, В.И. Серебровский, Р.А. Стефанчук, А.И. Харитоновна, Е.А.Флейшиц, Г.Ф. Шершеневич, Р.Б. Шишкн, О.О.Штефан, В. Чеботарева и других.

Мета статті. Метою статті є визначення теоретичних аспектів «пиратства» та розробка ефективного способу боротьби з ним.

Виклад основного матеріалу. Термін «пиратство» був вперше використаний у 1603 році, пізніше у 1879 році англійським поетом Лордом Альфредом Теннісоном у передмові до його поеми «Історія кохання» (англ. «The Lover's Tale»), де Лорд Теннісон скаржився на розповсюджені випадки незаконного використання окремих фрагментів його твору. Приблизно в той самий час цей термін знайшов своє закріплення в офіційних документах.

Дуже часто термін «пиратство» ототожнюють з порушенням авторського права. Отже, **порушення авторського права** (контрафакція; «пиратство», якщо мова йде про порушення майнових авторських прав) — це дії, спрямовані на протиправне використання об'єктів права інтелектуальної власності, що належать іншим особам, умисно вчинені особою, яка розуміє протизаконний характер цих дій, з метою отримання матеріальної вигоди [1].

Сьогодні в літературі виділяють декілька види порушень авторського права: аудіо пиратство, відео пиратство, пиратство програмного забезпечення, пиратство комп'ютерних,

піратство літературних творів. Однак, найбільш розповсюдженим видом є порушення авторських прав в інтернеті.

Існує три основних способи захисту авторських прав в інтернеті [1]:

- відправлення листів і претензій власнику сайту або хостинг-провайдеру;
- судовий спір;
- взаємодія з пошуковими сервісами для видалення сторінок з результатів пошуку.

В Україні вже сформувалася велика судова практика щодо захисту авторських прав в інтернеті, при цьому найбільш складними моментами все ще залишаються:

1. Визначення особи, винної в порушенні прав.
2. Визначення та обґрунтування розміру шкоди, що завдана правовласнику.

При цьому в Україні та СНД, майже не використовується надзвичайно популярний у США інструмент: видалення сайту-порушника з пошукових результатів, за допомогою інструментів, визначених Законом США «Про авторське право в цифрову епоху»[1].

Піратство у галузі інтелектуальної власності особливо поширене у країнах з невисоким прибутком на душу населення. Основною причиною широкого розповсюдження піратства у таких країнах є неплатоспроможність населення цих країн адже ціни на піратські продукти є у десятки разів нижчими аніж ціни які встановлюють правовласники. Окрім цього піратство може сприяти забезпеченню доступу широких верств населення до інформації, поширення якої обмежене правовласниками із певної причини.[1]

Аналіз зібраних компанією IDC даних про економічну роль ІТ-індустрії дозволяє визначити величину його впливу на економіку. З ростом цього сектора пов'язані прямі переваги для працівників, держави та економіки в усьому світі. ІТ-індустрія є двигуном глобального економічного росту.

В країнах з низьким рівнем піратства ІТ-індустрія відіграє більш значну роль у підтримці економічного росту. Загалом, існує обернене співвідношення між рівнем комп'ютерного піратства і величиною ІТ-сектора як часткою від валового внутрішнього продукту (ВВП). Так, наприклад, країни з рівнем піратства менш ніж 30% (Великобританія, Нова Зеландія і Фінляндія) відрізняються великим ІТ-сектором, що складає в кожній з країн більш як 3,5% ВВП. У той же час у країнах з рівнем піратства вище 85% цей сектор складає менш ніж 1,5% економіки. Чим нижче рівень піратства в країні, тим більше обсяг ІТ-індустрії і забезпечувані нею переваги.

30 квітня 2014 Торговельне представництво США (USTR) випустило новий «Спеціальний звіт 301». Серед головних змін — виключення України, Італії та Філіппін зі списку основних порушників прав інтелектуальної власності. У 2014 році 10 країн знаходяться в Priority Watch List, Росія зокрема, і 27 країн у Watch List. Ряд країн, включаючи Чилі, Китай, Індію, Індонезію, Таїланд і Туреччину, публікуються у звіті щороку з дати його першої публікації в 1989 році[3].

Автором «Спеціального звіту 301» є Торговельне представництво США (United States Trade Representative, далі USTR) — урядове агентство США, створене в 1962 році, займається розробкою торгового законодавства, складанням двосторонніх і багатосторонніх торговельних угод, координацією зовнішньоторговельної політики США. Є частиною Виконавчого офісу Президента США[3].

Спеціальний звіт 301 — щорічний звіт зі списком країн, які не забезпечують адекватну і ефективну правову охорону інтелектуальної власності, на думку USTR.

Ось уже як 25 років щорічно виходить «Спеціальний звіт 301», перший звіт називався «Fact Sheet» і містив список з 25 торгових партнерів — 8 в Priority Watch List і 17 в Watch List[3].

Priority Watch List (табл.1) визначається USTR як «країни мають серйозні недоліки в галузі прав інтелектуальної власності», «потребують підвищеної уваги з боку USTR». У свою чергу **Watch List** (табл.2) визначається USTR як «країни з серйозними недоліками в галузі

прав на інтелектуальної власності, але вони ще не опубліковані в **Priority Watch List**, такий собі аналог футбольної жовтої картки. USTR може переміщати країни з одного списку в інший, додавати або видаляти їх зі звіту зовсім [3].

Таблиця 1.

Пріоритетний список спостереження [4][5][6].

2012	2013	2014
Алжир	Україна	Китай
Аргентина	Алжир	Індія
Канада	Аргентина	Росія
Чилі	Чилі	Алжир
Китай	Китай	Аргентина
Індія	Індія	Чилі
Індонезія	Індія	Індонезія
Ізраїль	Індонезія	Пакистан
Пакистан	Пакистан	Таїланд
Росія	Росія	Венесуела
Таїланд	Таїланд	
Україна	Венесуела	
Венесуела		

Слід пояснити чому в таблиці 1 у другому стовпчику Україна була виділена, з поміж інших країн. Це зумовлено тим, що Україна була включена в список Priority Foreign Country в 2013 році. Даний список був порожній протягом 7 років. Priority Foreign Country визначається USTR, як країни «з найбільш кричущою ситуацією у сфері авторського права, з найбільшим несприятливим впливом на відповідні американські компанії та продукти; країни, які не вступають в переговорний процес та / або не домагаються значного прогресу в переговорах щодо забезпечення адекватної та ефективної захисту прав інтелектуальної власності» [3].

Основними проблемами в Україні USTR назвала: 1) управління компаній, відповідальних за збір та виплату роялті американським правовласникам; 2) використання піратського ПЗ українськими державними органами; 3) онлайн піратство. Розслідування по Україні, яке завершилося 28 лютого 2014, визначило, що «політика та нормативні акти України щодо авторського права є обтяжливими або зовсім обмежувачими для американського бізнесу, але у зв'язку з політичною ситуацією в Україні ніяких дій з боку США прийматися не буде». Із звіту на 2014 рік Україна видалена [3].

Таблиця 2.

Список спостереження [4][5][6].

2012	2013	2014
Білорусь	Барбадос	Барбадос
Болівія	Білорусь	Болівія
Бразилія	Болівія	Бразилія
Бруней	Бразилія	Болгарія
Колумбія	Болгарія	Канада
Коста-Ріка	Канада	Колумбія
Домініканська Республіка	Колумбія	Коста-Ріка
Еквадор	Коста-Ріка	Домініканська Республіка
Єгипет	Домініканська Республіка	Еквадор
Фінляндія	Еквадор	Єгипет

Греція	Єгипет	Фінляндія
Гватемала	Фінляндія	Греція
Італія	Греція	Гватемала
Ямайка	Гватемала	Ямайка
Кувейт	Ізраїль	Кувейт
Ліван	Італія	Ліван
Мексика	Ямайка	Мексика
Норвегія	Кувейт	Парагвай
Перу	Ліван	Перу
Філіппіни	Мексика	Румунія
Румунія	Парагвай	Таджикистан
Таджикистан	Перу	Тринідад і Тобаго
Туреччина	Філіппіни	Туреччина
Туркменістан	Румунія	Туркменістан
Узбекистан	Таджикистан	Узбекистан
В'єтнам	Тринідад і Тобаго	В'єтнам
	Туреччина	
	Туркменістан	
	Узбекистан	
	В'єтнам	

Як ми бачимо список країн з проблемами пов'язані з порушенням інтелектуальної власності великий і він постійно змінюється. Розглянемо в числовому еквіваленті втрати різних країн пов'язаних з «піратством» для більшого розуміння проблеми пов'язаної з ним.

У табл. 3,4 представлено країни з рівнем «піратства» вище 50% та нижче 50% відповідно.

Таблиця 3.

Країни з рівнем «піратства» вище 50%.

Країна	Загальний рівень «піратства»	Втрати в економіці, щорічно
Україна	86%	1 млрд євро
Китай	74%	7,779 млрд долл.
Росія	63%	2,6 млрд долл.
Венесуела	88%	662 млн долл.

Таблиця 4.

Країни з рівнем «піратства» нижче 50%.

Країна	Загальний рівень «піратства»	Втрати в економіці, щорічно
США	20%	9,515 млрд долл.
Франція	41%	3,191 млрд долл.
Німеччина	27%	2,096 млрд долл.
Великобританія	27%	1,625 млрд долл.
Японія	20%	1,624 млрд долл.

З таблиць 3 и 4 ми можемо побачити що втрати в економіці є не тільки в країнах з великим рівнем піратства. Найбільш поширена форма «піратства»: нелегальна інсталяція ПЗ

на кілька ПК. Зниження рівня «піратства» на 10% принесло б ІТ-індустрії \$ 143 млрд і 500 тисяч робочих місць. Частка користувачів піратського ПЗ в усьому світі: 47%. Економічний збиток від «піратства» по всьому світу: 62,7 млрд. долл. на 2013 рік [2].

Таким чином, піратство сьогодні є значною глобальною проблемою. Вирішення цієї проблеми призведе до поліпшення економічної ситуації в країнах, а також дозволить створити велику кількість робочих місць.

Враховуючи важливість подолання «піратства» всі країни використовують відомі та розробляють нові способи боротьби з «піратством».

До основних способів боротьби з піратством відносять:

1 Технічний спосіб.

Цей спосіб передбачає створення за допомогою різних технічних засобів (апаратних або, частіше, програмних) штучних перепон для піратів, які в тій чи іншій мірі ускладнюють відтворення та розповсюдження програм для ЕОМ, якщо воно не санкціоновано правовласником.

2. Правовий спосіб:

Даний спосіб ґрунтується на поширенні норм авторського права на програми для ЕОМ і бази даних. Це, в свою чергу, передбачає можливість застосування до правопорушників встановлених законодавством цивільно-правових і кримінально-правових санкцій та реалізацію порушених прав правовласників у примусовому порядку за допомогою правоохоронних органів.

3. Економічний спосіб.

Суть даного способу, звичайно застосовуваного самими правовласниками, полягає у створенні умов, роблять економічно не вигідним піратство в цій сфері. Це досягається шляхом встановлення різних пільг законним користувачам, забезпечення їх безкоштовної консультаційної та технічної підтримкою, супроводженням, навчанням та наданням оперативної інформації про нові версії. Причому ці версії реалізуються для офіційно зареєстрованих користувачів зі значною знижкою. Крім того, може бути передбачена легалізація незаконно придбаних програм за символічну плату.

4. Комплексні способи:

Ці способи являють собою ті чи інші поєднання описаних вище спеціалізованих способів.

Доцільно застосовувати наведені вище способи боротьби з піратством одночасно, оскільки видається, що саме їх поєднання дозволить нам більш ефективно боротися з таким суспільним злом, як «піратство», зокрема у сфері програмного забезпечення.

Але якщо з технічною та економічною частинами комплексного способу питань немає, тому що якими саме технічними і економічними рішеннями захистити свою продукцію вирішують самі виробники, то в правовій частині є багато недоліків. Це зумовлено насамперед тим, що в нашій країні немає навіть спеціального закону пов'язаним з «піратством».

Тому для боротьби з «піратством» перше що пропонуємо це розробити спеціальний закон, де буде описані:

1. Основні поняття про «піратство» та з чим вони пов'язані.
2. Міри покарання за «піратство».
3. Центр моніторингу за піратською діяльністю України.

За основу мір покарання можна взяти статті із Закону «Про авторське право та суміжні права» пов'язаних з порушенням авторських та суміжних прав.

Але вони мають бути більш жорстокіші. Це зумовлено тим що «піратство» має великий вплив на економіку та розвиток країни.

Особливу увагу треба приділити Центру моніторингу за піратською діяльністю України. Центр моніторингу за піратською діяльністю України – це державний орган який

підвладний Державній службі інтелектуальної власності України і створений для відстеження та запобігання піратської діяльності.

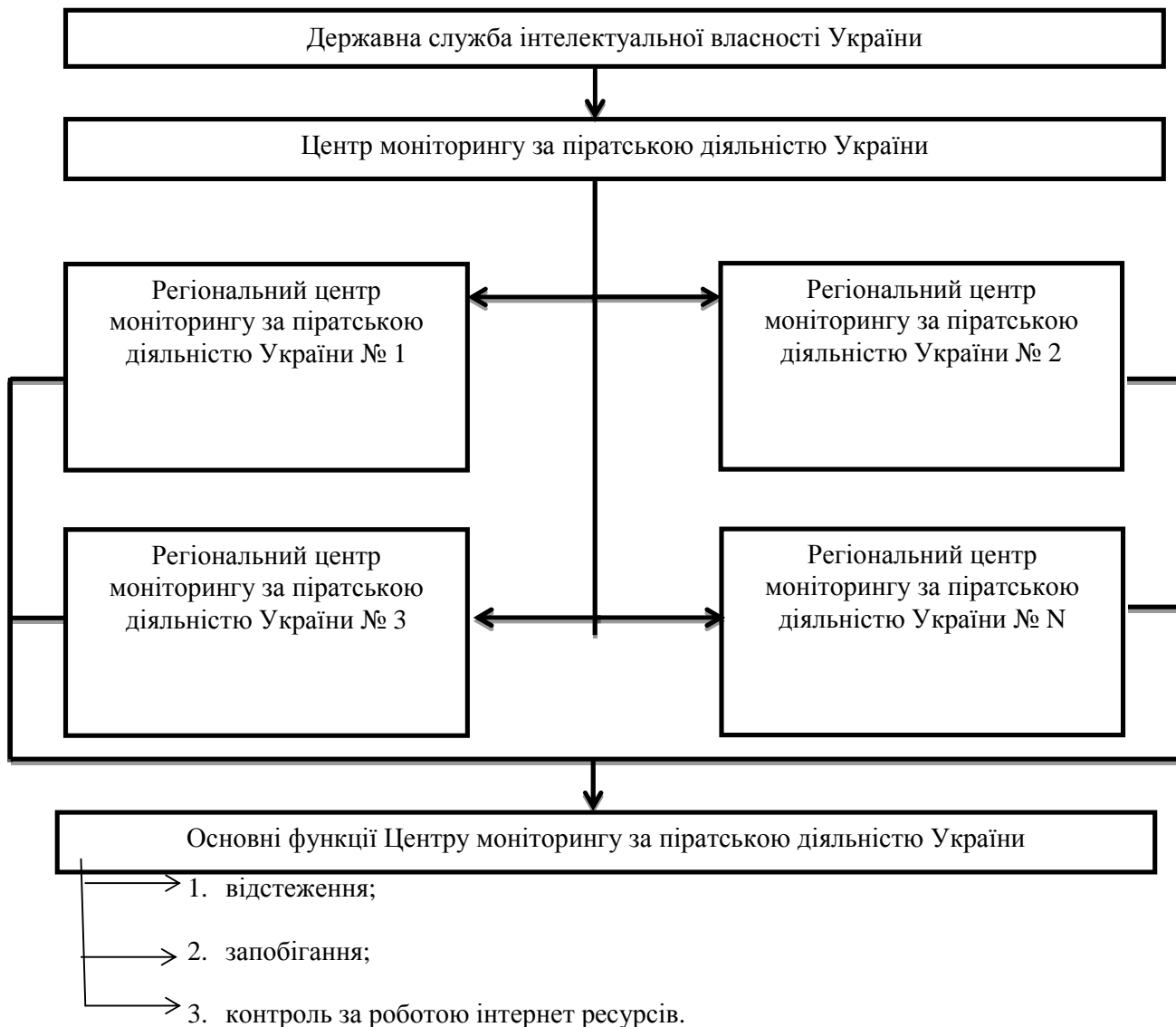

Рис. 1 Структура Центру моніторингу за піратською діяльністю України.

Отже, необхідно більш детально пояснити основні функції Центру моніторингу за піратською діяльністю України.

Відстеження – це перша основна функція, вона полягає в використанні всіх доступних ресурсів для знаходження піратської діяльності, виявлення осіб що цим займаються та надання отриманих доказів та інформації до суду.

Запобігання – це друга основна функція, яка полягає в використанні мір на окремій території для запобігання появи піратської діяльності на цій території, які зумовлені законодавством.

Контроль за роботою інтернет ресурсів – це третя основна функція, вона полягає в контролі ресурсів які можуть бути використаними та які не можуть, та блокуванні всіх піратських ресурсів для нашої країни.

Авжеж це не всі функції Центру моніторингу за піратською діяльністю України, перелік всіх функцій має бути записаний у новому спеціалізованому законі про «піратство».

Висновок. Таким чином, «піратство» є серйозною глобальною проблемою, яка охоплює увесь світовий ринок. Вирішення проблеми «піратства» призведе до поліпшення економічної ситуації в нашій країні та в усьому світі. З існуючих способів боротьби з «піратством» найкращим є комбінований. Це зумовлено тим, що він є поєднанням інших спеціалізованих способів(технічного способу, економічного способу та правового способу).

Та навіть якщо використовувати комбінований спосіб боротьби з «піратством» максимальної ефективності зараз на жаль ми досягти не можемо. Це тому, що в нашій країні немає спеціального закону пов'язаного з «піратством». Тому виникла потреба у розробці спеціального закону про «піратство», що і стане подальшим нашим дослідженням.

Список використовуваних джерел:

1. Порухення авторського права. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Порушення_авторського_права
2. Атлас пиратского софта. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://newsland.com/news/detail/id/939767/>
3. Спеціальний звіт 301 (2014). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://it-ua.info/news/2014/05/08/specalniy-zvt-301-2014.html>
4. 2012 Special 301 Report. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.investkl.com/upload/2012_Special_301_Report_0.pdf
5. 2013 Special 301 Report. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ustr.gov/sites/default/files/05012013%202013%20Special%20301%20Report.pdf>
6. 2014 Special 301 Report. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.slideshare.net/BFSICM/ustr-2014-special-301-report-to-congress-final?next_slideshow=1

References:

1. The violations of copyright, available at: http://uk.wikipedia.org/wiki/Порушення_авторського_права
2. Atlas of piratic software, available at: <http://newsland.com/news/detail/id/939767/>
3. Special 301 Report (2014), available at: <http://it-ua.info/news/2014/05/08/specalniy-zvt-301-2014.html>
4. 2012 Special 301 Report, available at: http://www.investkl.com/upload/2012_Special_301_Report_0.pdf
5. 2013 Special 301 Report, available at: <http://www.ustr.gov/sites/default/files/05012013%202013%20Special%20301%20Report.pdf>
6. 2014 Special 301 Report, available at: http://www.slideshare.net/BFSICM/ustr-2014-special-301-report-to-congress-final?next_slideshow=1

Keywords: piracy, copyrights, violations of rights, methods of protection, IT- industry, the state intellectual property service.

Ключевые слова: пиратство, авторские права, нарушения прав, способы защиты, IT-индустрия, государственная служба интеллектуальной собственности.

Ключові слова: піратство, авторські права, порушення прав, способи захисту, IT-індустрія, державна служба інтелектуальної власності.

Рецензент: Гончар В.В., д.е.н., професор, ДВНЗ «ПДТУ»